

[Bertel Dahlgaard.]

stand. Det interessante, når man iagttager forholdenes udvikling i Sverige, er nu, at efterhånden som den personlige kongemagts beføjelser indskrænkedes og afløstes af det demokratiske statsstyre, afskaffede man ikke derfor justitieombudsmanden, men bevarede institutionen ud fra erkendelsen af, at retten for den enkelte borger til at klage direkte til denne rigsdagens tillidsmand måtte glide ind som et naturligt led i det demokratiske folkestyre. Nu var det ikke en mere eller mindre enevældig kongemagts vilkårlighed, den enkelte borger havde klageret overfor, nu var det den enkelte borgers ret til direkte overfor rigsdagens tillidsmand uden omsvøb at fremføre spørgsmål om, hvorledes administrationen i det konkrete tilfælde havde forvaltet de af rigsdagen givne love på rette måde efter deres ord og ånd.

Denne institution er herefter i Sverige gennem en lang tradition gået ind i svenskernes bevidsthed som uadskillelig fra det svenske demokrati, og det er indlysende, at dette forhold er forstærket, efterhånden som embedsstyret har fået større og større opgaver, navnlig i tider hvor rigsdagen gennem en bemyndigelseslovgivning i stigende grad har måttet overlade afgørelsen i konkrete tilfælde til administrationens skøn.

Vi er her ved et punkt, som berører meget vigtige principper i statsstyret, principper, som den danske rigsdag efter min anskuelse skulle vise en langt, langt større interesse, end det hidtil har været tilfældet. Vi bekender os jo her i landet som i de andre vesteuropæiske lande endnu til Montesquies lære om statsmagtens tredeling i den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt; men det er let at iagttage rundt omkring i landene, at efterhånden som den udøvende magts områder udvides, vil lovgivningsmagten i en demokratisk stat til en vis grad reagere, fordi det betyder, om ikke tilsvarende indsnævring, så dog en indsnævring af lovgivningsmagtens magtområde, og så er det, der i demokratiske stater opstår tendenser til at udviske grænserne mellem den udøvende og den lovgivende magt, derved at rigsdagen så på det ene, så på det andet område lader sig repræsentere i institutioner, som er et led i den udøvende magt.

Vi kender det her i landet på adskillige områder, først og fremmest på skatteadministrationens område. Vi kender det iøvrigt indenfor mangfoldige andre områder under forskellige former. Skulle jeg nævne det mest udprægede eksempel herpå under den nugældende tilstand, ville jeg måske nævne rigsdagens vareforsyningsudvalg. Vi finder os her overfor et typisk eksempel på sammenblanding af den udøvende og den lovgivende magt, hvorefter administrationen og dens politiske magtfaktor, ministeren, faktisk kun kan handle efter tilslutning af en udentings repræsentation for rigsdagen. Jeg kritiserer slet ikke, at dette er tilfældet, men jeg nævner det som et eksempel på en udvikling, som vi alle gerne skulle være klar over.

Ud fra en generel vurdering af disse forhold vil jeg for mit personlige vedkommende sige, at rigsdagen bør være varsom med at gøre grænserne mellem udøvende og lovgivende magt altfor flydende. Derved tænker jeg selvfølgelig ikke på selve det forhold, at en minister, særlig en minister i et mindretalsministerium, i sin administration må handle ud fra det parlamentariske ansvar, som magtforholdene i parlamentet afgiver grænserne for — det er klart. Jeg tænker derimod på den sammenblanding af administration og direkte repræsentation for rigsdagen, som foregår, og jeg advarer imod, at man her går ud over en vis grænse.

Jeg kommer imidlertid nu til det foreliggende forslag i denne forbindelse. Jeg har den anskuelse, at skal det lykkes under den stærke udvidelse af administrationens magtområde at undgå en sådan forstærket sammenblanding af udøvende og lovgivende magt, der kan udarte til et slemt roderi, er det netop, nødvendigheden opstår for, at der findes en rigsdagens tillidsmand, som derigennem, også bliver befolkningens tillidsmand, en mand, der som den svenske justitieombudsmand står højt i det almindelige omdømme, en mand, til hvis retsindighed og upartiskhed tilliden er så grundmuret, at han har autoritet både overfor administrationen, lovgivningsmagten og befolkningen. Jeg kunne også karakterisere hans stilling således: en mand, som vel ikke selv kan ændre den enkelte administrative afgørelse, men som er udstyret med påtaleret til domstolene, en mand, der har næsten ubegrænset ret til fornødne un-